

INSTITUTUL DE FIZIOLOGIE NORMALĂ ȘI PATOLOGICĂ „DANIEL DANIELOPOLU“. TRECUT, PREZENT ȘI POSIBIL VIITOR

*„Daniel Danielopolu“ Normal and Pathologic Physiology
Institute. Past, present and possible future*

Prof. Dr. Nicolae Baltă

Membriu al Academiei de Științe Medicale, București

La 25 aprilie 1984 s-au celebrat 100 de ani de la nașterea lui Daniel Danielopolu. A fost un prilej admirabil de a fi evocată opera științifică și personalitatea savantului, profesorului, medicului și cetățeanului D. Danielopolu. Acum, la împlinirea a 125 de ani de la nașterea lui D. Danielopolu – personalitate uriașă a științelor medicale – avem o îndatorire de onoare să facem o *retrospectivă asupra trecutului* Institutului de Fiziologie Normală și Patologică „D. Danielopolu“, *de a prezenta odiseea dispariției și de a exprima speranța unei posibile reînființări.*

D. Danielopolu, înzestrat cu o inteligență excepțională, de un dinamism exuberant, cu o mare capacitate de observație și analiză, activ, critic și combativ ca organizator strălucit, a avut pe lângă realizările remarcabile în știința medicală românească și internațională, preocupări medico-sociale și manageriale care s-au concretizat în *înființarea Academiei de Medicină din România, a Institutului de Fiziologie Normală și Patologică, membru fondator al Academiei R.P.R., și în exercitarea funcțiilor de director, rector și ministru.*

Talentul organizator se concretizează prin înființarea Academiei de Medicină din România. D. Danielopolu a fost inițiator, organizator și a condus-o în calitate de secretar perpetuu de la înființarea ei, 1 iulie 1935, până la 1948 când, prin Decretul Prezidențial nr. 76 din 9 iunie 1948 se prevede la art. 4 că actuala *Academie de Medicină* se integrează în Academia R.P.R., iar la art. 5, toate

bunurile mobile și imobile ale Academiei de Medicină trec în patrimoniul Academiei R.P.R. și la art. 6. Pentru elaborarea statutului de organizare și funcționare al Academiei R.P.R. se constituie un comitet provizoriu alcătuit din următoarele persoane: Prof. Dr. C. I. Parhon, Prof. Dr. St. Nicolau, Prof. Dr. D. Danielopolu, Prof. Dr. N. Gh. Lupu. Din comitet mai fac parte și alte personalități care nu sunt medici ca: Mihail Sadoveanu, prof. Traian Săvulescu, prof. I. Iordan, Prof. S. Stoilov etc. Prin decretul prezidențial nr. 1454 publicat în Monitorul Oficial nr. 186 din 13 august 1948 se numesc *membrii ai Academiei RPR în secțiunea de științe Medicale: Danielopolu Daniel, Kreindler Arthur, Lupu Nicolae, Nicolau S. Ștefan, Parhon Constantin.*

Ilustrativ de asemenea, pentru capacitatea organizatorică, a activității de cercetare științifică medicală și a învățământului medical este și înființarea institutului, for științific, care îi va purta numele până la data când a fost desființat. Ambele instituții au contribuit la dezvoltarea cercetării științifice medicale și a învățământului medical în țara noastră.

IFNP a fost înființat în 1948 prin decret prezidențial (nr. 198) și desființat în anul 2002 prin HG nr. 1014 din 10 septembrie, publicată în Monitorul Oficial nr. 700 din 25 septembrie 2002. În cei 54 de ani, IFNP a avut 4 directori: Acad. D. Danielopolu, Acad. Grigore Benetato, Prof. Dr. Petru Groza, Dr. Doc. Marcel Uluitu – de numele cărora se leagă trecutul și prezentul, perioadele

Adresă de corespondență:

Prof. Dr. Nicolae Baltă, Academia de Științe Medicale, Splaiul Independenței, Nr. 101, Sector 5, București

de glorie, extaz, agonie și dispariție. Denumirea IFNP aparține strict savantului care a avut ca una dintre preocupările principale domeniul mecanismelor de reglare a *proceselor vitale, normale și patologice ale organismului uman*.

IFNP D. Danielopolu era singurul Institut de Fiziologie din lume care avea în structura sa funcțională și o clinică medicală integrată organic. D. Danielopolu, director al IFNP și șeful clinicii, coordonează activitățile din domeniul fiziologiei clinice, fiziopatologiei, farmacodinamiei, fiziologiei experimentale pe organul terminal, pe organismul animal întreg. Deprins să conducă autoritar clinicile și laboratoarele, a creat condițiile pentru a se realiza o relație funcțională între învățământul medical și cercetarea științifică medicală. După modelul și exemplul savantului, apare un nou tip de medic cercetător – *clinicianul experimentator*. Este un concept ce se bazează pe legătura strânsă funcțională între clinica și disciplinele experimentale de fiziologie și farmacologie. Aceasta a condus la cunoașterea simptomelor de boală și de a interpreta esența fenomenelor patologice. D. Danielopolu consideră că cele mai mari progrese ale patologiei, au fost obținute prin colaborarea dintre observația clinică și fiziologia experimentală. D. Danielopolu, care lucra în laborator cu metode imaginate deseori de el, este considerat deschizătorul unei noi etape în clinica medicală românească, prin realizarea unei strânse unități între clinică și fiziopatologie și între terapeutică și farmacologie.

Ca internist și-a bazat gândirea medicală pe fiziologie, fiziopatologie și farmacodinamie. Clinicianul trebuie să fie în primul rând fiziolog, deoarece interpretarea unui fenomen patologic nu poate fi făcută decât comparându-l cu unul normal. El însuși trebuie să fie un experimentator și să aibă posibilitatea de a trece de la observații clinice la cercetarea experimentală. Dar rezultatele cercetărilor de fiziologie și farmacologie experimentală nu pot fi aplicate *ad litteram* la om. Ele pot servi ca puncte de plecare pentru alte cercetări de fiziologie și farmacologie umană, normală și patologică.

O caracteristică dominantă a personalității sale a fost pasiunea pentru cercetarea științifică medicală, domeniu unde a elaborat **teorii și legi**. Sunt numeroase exemple, argumente care demonstrează capacitatea de a elabora ipoteze, teorii și legi, studii atât clinice, cât și experimentale, cu o metodologie originală ce constă în utilizarea de metode și probe precum:

Metoda grafică viscerală în clinică. Metoda viscerografică la om, concepută și aplicată din 1921, folosită prima dată în clinică de el pentru a studia funcțiile simpaticului și parasimpaticului, mai ales în reflexele oculo-viscerale.

Probele vegetative ca de ex.: *Metoda atropinei și ortostatismului* (1923) este universal recunoscută, prin care se poate studia tonusul simpatic și parasimpatic. Cu această metodă a descris amfotonia, hipoamfotonia, simpaticotonia, parasimpaticotonia, hiposimpaticotonia, hipoparasimpaticotonia. Mai sunt și alte probe funcționale imaginate și utilizate în cercetările sale.

Un alt domeniu în care s-a dovedit unul dintre cei mai importanți cercetători îl reprezintă studiul aprofundat al *sistemului nervos vegetativ*. În 1928, concepe celebra schemă anatomofiziologică a sistemului nervos vegetativ, clarificând multe necunoscute, pentru care este considerat o autoritate de nivel mondial. În 1932, în monografia „Le système nerveux de la vie végétative“, lansa teoria după care orice medicament exercită asupra organismului atât o acțiune *specifică*, cât și una *nespecifică*. Conceptul asupra acțiunii medicamentelor și-a găsit confirmări ulterioare în interpretarea farmacodinamică la nivel celular și molecular. SNV are încă unele taine în privința mecanismelor intime de funcționare.

După experiențe minuțioase (1915-1925), a ajuns la concluzia că în funcționalitatea S.N.V., între simpatic și parasimpatic a vorba de un antagonism *absolut*, nu este de acceptat, deoarece în reglarea funcțiilor vieții vegetative (digestie, circulație, excreție, apărarea imunitară etc.) acționează un *antagonism interstimulant*. Acesta duce în final nu numai la realizarea a ceea ce el numea *tonus permanent minimal*, ci și la realizarea unui *automatism* în funcționarea „materiei vii“ a organismului. El numea acest automatism „mecanism celular“, dovedindu-se a fi unul dintre principalii precursori ai actualei viziuni biocibernetice în fiziologie.

Teoria antagonismului interstimulant al simpaticului și parasimpaticului, lansată de Danielopolu și confirmată în ultimele decenii, face din savantul român și un precursor al ciberneticii biologice (antagonismul interstimulant având o corespondență aproape perfectă cu noțiunea de feed-back negativ din biocibernetica actuală). În acest fel, el este considerat precursor al *biociberneticii* împreună cu Ștefan Odobleja, (autor al unui vast tratat de *Psihologie consonantică* (Psychologie consonantiste, 1938). D. Danielopolu utilizează explicații patogenice (în angina pectorală) folosind

conceptul de *cerc vicious*, care nu era altceva decât un circuit cibernetic cu feedback. Din 1920 a introdus ideea *feedback*-ului negativ (fără să îl numească însă ca atare) în toate judecățile pe care le-a făcut asupra S.N.V. și asupra sistemului endocrin. D. Danielopolu a aplicat așa-numitul *cerc vicious* (feedback pozitiv) în interpretarea mecanismului patologic al crizei gastrice tabetice, a anginei pectorale, anginei abdominale. Ipoteza patogenică a anginei pectorale de *cerc vicious* îl recomandă drept un precursor al biociberneticii pe plan mondial.

Utilizarea dozelor fracționate de strofantină în tratamentul insuficienței cardiace, reușește prin această modalitate de administrare să evite *șocul mortal*, soluție căreia i se recunoaște eficacitatea, după unele polemici pe această temă, de către marele L.H. Vaquez (la școala căruia s-a inițiat în cardiologie academicianul Aurel Moga). D. Danielopolu demonstrează că moartea subită, prin administrarea intravenoasă a strofantinei, este cauzată de distrugerea Cholinesterazei, prin aceasta se acumulează acetyl-cholina care oprește inima. Din acest motiv a asociat atropina cu strofantina, a cărei administrare se face după cea a atropinei. Administrarea *i.v.* a strofantinei în doze fracționate a fost însușită și practică la Clinica Medicală condusă de academicianul I. Hațieganu – care la curs și la stațiile clinice ne explica de ce strofantina trebuie administrată intravenos începând cu doze de o șaisprecime, o optime, o pătrime dintr-un miligram.

Orientarea pe care a dat-o întregii activități a Institutului era originală, fapt ce a permis antrenarea personalului ce își desfășura activitatea medicală atât în clinică, cât și în laboratoare. Personalul didactic era și cercetător al IFNP, iar cercetătorii încadrați în IFNP aveau și normă didactică. Mulți cercetători din IFNP devin și profesori: Prof. Ioan Emil Bruckner, Prof. I. Haulică, Prof. M. Saragea, Prof. S. Purice, Prof. C. Arsenescu, Prof. E. Viciu și Prof. Petre Groza, care devine mai târziu directorul Institutului și șeful catedrei de Fiziologie I.M.F. București. În clinica medicală condusă de D. Danielopolu s-a format academicianul Ioan Emil Bruckner, fost secundar în medicina internă și colaborator științific al IFNP. După stingerea din viață a academicianului D. Danielopolu, șeful clinicii medicale rămâne Prof. Ioan Bruckner. „În secția clinică condusă de Prof. Bruckner mi-am petrecut anii tinereții mele“, recunoaște viitorul profesor S. Purice.

Prof. I. Haulică, care își va continua activitatea de cercetare în IFNP „D. Danielopolu“ timp de câțiva ani și în perioada când director era academicianul Grigore Benetato, se confesează

spunând că a lucrat alături de D. Danielopolu din 1953 până în 1955. „M-a contaminat, mi-a insuflat interesul pentru medicina experimentală. Așa ceva nu se deprinde din cărți. Datorită lui am ajuns în bună parte ceea ce sunt“. După dispariția Prof. Danielopolu a urmat o a doua șansă, prin venirea la conducerea IFNP „D. Danielopolu“ a profesorului Dr. Grigore Benetato. Și el era pasionat de cercetări precumpănitor experimentale. Făcând o comparație între profesorii D. Danielopolu și Gr. Benetato, consider că cei doi s-au completat unul pe altul, în timp ce Prof. D. Danielopolu fusese clinician și a devenit cercetător pasionat, Prof. Gr. Benetato avea și o pregătire de chimist în Germania într-un mare centru științific, întregind oarecum orientarea fiziologică și fiziopatologică a lui Danielopolu, cu cea analitică, biochimică.

Din istoria relațiilor dintre ei se cunoaște faptul că între cei doi mari fiziologi erau afinități colegiale. Se mai știe că participând la congresul de Fiziologie de la Leningrad (1936) atât Gr. Benetato, cât și D. Danielopolu sunt impresionați de concepția nervistă a lui I. Pavlov. Prof. Danielopolu era un sincer admirator al lui Pavlov cel veritabil, și nu al celui confecționat de propagandiștii partidului (G. Brătescu). Danielopolu a fost admirat de urmașii lui Pavlov mai ales de Bikov și Cernigovsky, care au vizitat de multe ori Institutul de Fiziologie și el a fost invitat la Moscova și Leningrad 1949-1955. Concepțiile sale sunt cunoscute și recunoscute în lumea internațională medicală. Danielopolu a fost foarte bine cunoscut în URSS, chiar în perioada interbelică, unde toate monografiile sale publicate în edituri străine erau traduse în rusește (Stoiculescu P.).

În 1951, D. Danielopolu organizează și conduce revistele: *Studii și cercetări de fiziologie normală și patologică*, *Probleme de cardiologie* și *Probleme de reumatologie*.

Orientarea problematicii imprimată Institutului a continuat să se mențină și după decesul academicianului D. Danielopolu, prin desfășurarea celor **trei** domenii de activitate: *asistența bolnavilor internați*, *învățământul medical* și cel al *cercetărilor clinice și experimentale de fiziologie, fiziopatologie și farmacodinamie*. Trăinicia și continuitatea Institutului au fost asigurate de valorosul grup de renumiți cercetători, clinicieni, fiziologi, farmacologi, biochimisti etc., care au reușit să-și desfășoare activitățile în domeniile respective în bune condiții cu rezultate remarcabile până în 1958, când conducerea IFNP „D. Danielopolu“ îi este încredințată academicianul lui Grigore Benetato, funcție exercitată până în 1972 – data decesului. În această perioadă, Prof. Grigore

Benetato conduce și învățământul de fiziologie la IMF București ca Șef al Catedrei de fiziologie.

În perioada 1958-1972, cât a fost directorul IFNP, el a contribuit la crearea unui mediu admirabil pentru desfășurarea activității creative de cercetare, dovedindu-se un urmaș demn al întemeietorului acestui Institut *unicat* în lumea întreagă. A imprimat fiziologiei românești o orientare conceptuală și metodologică modernă. Când Prof. Gr. Benetato a venit la conducerea IFNP, a abordat cu precădere o tematică din domeniul proceselor integrative și adaptative, fiind pasionat de biochimismul funcțional al creierului, fiziologie neuroendocrină, fiziologie cardio-respiratorie și digestivă, oftalmofiziologie. A continuat și linia de cercetare a **farmacologiei nespecifice** inițiate de D. Danielopolu și a menținut aceeași formă de organizare a IFNP structurat pe **laboratoare de cercetare, secții** (printre care și o secție clinică medicală de 62 de paturi) și **biobaza**.

Pentru cercetarea funcțiilor creierului, a biochimismului cerebral și implicațiile acestuia în fiziologia generală, a imaginat o metodă proprie, prin utilizarea unei tehnici originale a „capului izolat”. *Metoda capului izolat* reprezenta o separare vasculară a creierului de trunchi, *cu păstrarea legăturilor nervoase* între cele două părți ale corpului. Prin circulație încrucișată sau prin perfuzia creierului, realiza cercetări asupra componentelor nervoase centrale cu răsunet asupra funcțiilor somatice periferice.

Perfecționarea tehnicii „capului izolat” pe care a utilizat-o la studierea experimentală a *biochimismului cerebral*, a evidențiat unele particularități ale circulației cerebrale și independența relativă a vasomotricității cefalice de reacțiile vasomotorii generale. A studiat consumul de oxigen și de glucoză și eliberarea de mediatori și hormoni hipofizari în lichidul de perfuzie al encefalului izolat, paralel cu activitatea bioelectrică a diferitelor regiuni cerebrale, dovedind rolul activator cerebral al vasopresinei și ACTH. Savantul român a fost invitat în numeroase țări să facă demonstrații cu această tehnică a capului izolat, care a contribuit la creșterea prestigiului său în lumea științifică, și i-a adus notorietate pe plan mondial. Meritele sale în rezultatele cercetărilor științifice au fost elogios apreciate și de cei cu care relațiile nu erau dintre cele mai bune. Prof. Saragea M. afirma că deși nu se aflau în relații amicale, apreciază că Benetato ar fi putut să fie un potențial candidat la Premiul Nobel pentru fiziologie.

Gr. Benetato, ca profund cunoscător al mecanismelor fiziologice ale efortului fizic, a imprimat o conduită științifică în procesul de antrenament al sportivilor de performanță. A evidențiat și interpretat efectul efortului fizic istovitor de scurtă durată precum și la temperatură înaltă asupra biochimismului cerebral și activitatea electrică a creierului. Inițiază și efectuează cercetări sistematice de fiziologia muncii, domeniu pe care îl continuă și îl dezvoltă în IFNP, contribuind la fundamentarea științifică a fiziologiei muncii și a culturii fizice din țara noastră. Cercetările efectuate de colective de fiziologi, interniști, igieniști sunt orientate spre studiul mecanismelor de adaptarea la condiții de muncă deosebite ca: *hiperbarism* (scafandri), *hipobarism* (personal navigant), *solicitări senzorio-motorii* (mecanic de locomotivă, conducători auto). Prin rezultatele cercetărilor de fiziologie a muncii, academicianul Gr. Benetato este unul dintre fondatorii *ergonomiei*. *Deosebit de importante sunt și cercetările asupra rolului sistemului nervos central în procesele imunobiologice, situând hipotalamusul în centrul acestor mecanisme*.

Autoritatea științifică recunoscută în cercurile internaționale a determinat „Uniunea Internațională a Științelor Fiziologice” (IUPS) să decidă **organizarea sub președinția** Prof. Benetato a unui **Congres Regional de fiziologie în România**. La Brașov, în 1970, a avut loc respectiva manifestare științifică ce a reunit aproape 1.000 de fiziologi, din care mai mult de jumătate au venit din străinătate, printre ei reprezentanți ai fiziologiei mondiale în frunte cu Președintele IUPS. S-au făcut aprecieri elogioase cu privire la organizarea și nivelul științific al manifestării care au fost exprimate în unanimitate. A fost un triumf al fiziologiei noastre. Este pentru prima dată și rămâne până în prezent singura manifestare internațională a IUPS organizată în România. Cercetători din IFNP au participat cu numeroase lucrări științifice – la acest congres IUPS regional în 1970, dar și la alte congrese organizate de IUPS ca cel de la München, 1971, la Paris, 1977, unde au fost prezentate numeroase lucrări realizate în IFNP. Între anii 1955-1958 a fost redactor principal al revistei medicale *Studii și cercetări de medicină* (Cluj) iar între 1955-1967 al *Revistei de fiziologie normală și patologică*, organ al Societății de Fiziologie. A condus și revista *Studii și cercetări de fiziologie* între anii 1955-1963 (atâta vreme cât a apărut). În 1963 înființează revista *Revue Roumaine de Physiologie*, editată de Academia RS Române.

IFNP „D. Danielopolu“ își păstrează rolul de formare a cadrelor de cercetare științifică medicală. Nenumărați *doctori în Medicină* au fost doctoranzi ai celor patru conducători de doctorate. Sunt create condițiile desfășurării activităților de realizare a temelor din tezele susținute pentru obținerea titlului de doctor în științe medicale. Ceea ce ilustrează preocupările Institutului și în acest important domeniu de formare a cadrelor cu preocupări de cercetare științifică. Unii dintre doctorii în științe medicale care și-au făcut tezele de doctorat ajung profesori. Exemplu de doctoranzi care au avut conducător științific pe Prof. Petru Groza și ajung profesori Radu Cârmaciu, profesor de fiziologie la UMF București, de asemenea, Elena Nicolescu profesor de fiziologie la IMF București, conducător științific a fost Prof. Dr. Doc. Alexandru Ciplea, elev al școlii clujene de medicină internă reprezentată de cel mai mare medic internist al timpului său, Iuliu Hațieganu. Prof. Al. Ciplea este transferat la Clinica Medicală IFNP Danielopolu unde, datorită reputației binemeritate, organizează și se implică activ și eficient în cercetarea clinică și experimentală. Prestanța, prestigiul, patriotismul, pregătirea profesională și perseverența în actul medical de îngrijire a bolnavului din clinică și a celor foarte numeroși consultați ambulator, îl recomandă ca o personalitate medicală. Ca medic practician, nu a refuzat pe nimeni din cei care îl solicitau pentru consult și de la care nu primea bani. Ca om de știință medicală, a realizat un număr mare de lucrări științifice clinice și experimentale pe om, precum și pe loturi de animale.

Temele de cercetare abordează domeniul dintre cele mai variate, care își propun să aducă unele contribuții la cunoașterea etiopatogeniei și fiziopatologiei bolilor cardio-vasculare cu largă răspândire în rândul populației, a hepatopatiilor cronice. Este aproape imposibil să fie menționate toate lucrările științifice care abordează cercetarea clinică și experimentală a hipertensiunii arteriale și a aterosclerozei sistemice. Numărul lor este de ordinul sutelor.

În aceeași ordine de idei, cu privire la materialul faptic clinic și experimental, trebuie menționată continuarea tradiției de la *Danielopolu a clinicianului experimentator*. Rezultatele cercetărilor se bazează pe efectuarea a zeci de mii de experiențe pe om, la patul bolnavului în clinică, pe animale de laborator sau organe izolate. Așa proceda și colectivul condus de Prof. Dr. Docent Al. Ciplea, șeful Secției de fiziopatologie clinică; Prof. Al. Ciplea adunase fișe de documentare de ordinul miilor în problemele cercetate. Efectuase mii de

puncții suboccipitale cu prelevare de L.C.R., alte sute de biopsii hepatice și musculo-cutanate. Investigațiile electrocardiografice erau de asemenea de ordinul zecilor de mii, efectuate de colectivul condus de Dr. Valeriu Ionescu, un excelent cardiolog, preocupat de a transmite cunoștințele sale profesionale colegilor mai tineri din IFNP și din alte Institute ale Academiei. Un foarte bun profesionist din sectorul cardiovascular era șeful sectorului, Dr. N. Zamfirescu, cel care acumulase o importantă experiență în cercetarea miocardocoronariană prin *vectocardiogramă*. Lucrările făcute împreună cu colectivul din clinică, aveau caracter prioritar și erau unicate pentru cercetarea cardiologică din acea perioadă. Publică mai multe articole dintre care: N.R. Zamfirescu, N. Baltă și colab., Aspecte electro-vento-cardiografice de diagnostic diferențial în infarctul miocardic sechelar și blocurile fasciculare stângi; N. R. Zamfirescu, G. Bubuianu, N. Baltă și colab. Posibilități de evidențiere a cardiopatiei hipertensive prin studiul EKG, VCG și cardiodinamic. Sectorul condus de Zamfirescu mai are preocupări și cu privire la dezvoltarea ocrotirii sănătății copilului și tineretului.

Dr. Docent Toma Nicolescu este de asemenea conducător științific de doctoranzi, care abordează în tezele lor subiecte din patologia digestivă. Personalitate marcantă a gastroenterologiei românești, a publicat monografia intitulată *Hepatopatiile cronice*, apărută în Editura Academiei RSR 1969. Era șeful Secției de fiziopatologie digestivă a IFNP „D. Danielopolu“. Monografia s-a bucurat de succes, fiind considerată o carte de referință care încearcă să aducă puțină lumină într-un domeniu unde totul este controversat. A adunat un material clinic imens bine și multilateral studiat (scris în prefață Prof. I. Pavel, membru corespondent al Academiei RSR). Prestigiul științific și profesional i-au conferit autoritatea organizării primului Congres Național de Gastroenterologie cu participare internațională. Din comitetul de organizare: președinte, **T. Spârchez**, vicepreședinți, **O. Fodor** și **V. Runcan**, secretar general **T. Nicolaescu**, secretari **N. Balta** și **Al. Oproiu**, membrii, **I. Bruckner**, **Th. Burghel**, **E. Crăciun**, **P. Groza**, **I. Pavel**, **S. Schiau** și alții.

Caracteristica principală a perioadei de început a directoratului Prof. Dr. P. Groza a fost continuarea tradiției în activitatea științifică desfășurată în IFNP când s-au aflat la conducere academicienii Danielopolu (1949-1955), Grigore Benetato (1948-1955). În conformitate cu îndelungata tradiție, preocuparea dominantă a Institutului rămâne

abordarea *Mecanismelor de reglare complexă a principalelor funcții în condiții normale și patologice*. Este domeniul în care s-au obținut rezultate originale cu implicații practice în reactivitatea organismului sub acțiunea excesivă a unor factori din mediul ambiant natural. Este preluată și menținută acea atmosferă de efervescență creatoare, de emulație în activitatea ce se desfășoară în coordonate ce asigură competitivitatea nu numai în domeniile cu tradiție ca fiziologie neuroendocrină, cardiovasculară și digestivă, ci și prin abordarea unor cercetări de radiobiologie și de aerospațiale. Se efectuează investigații cardiovasculare cu privire la *Homeostazia circulatorie* în timpul zborului spațial, în condiții de imponderabilitate sau suprasolicitări de mediu, hipoxie, hipertermie. Se aduc unele contribuții la interpretarea mecanismelor ce stau la baza modificărilor de reactivitate survenite în activitatea cardiacă, circulația encefalică și periferică în zborul spațial. Rezultatele cercetărilor din domeniul menționat sunt comunicate la sesiunile INTERCOSMOS și COSPAR.

Continuă să-și desfășoare activitatea cercetării personalități recunoscute în domeniile în care au cunoscut consacra: Al. Ciplea, N.R. Zamfirescu, V. Ionescu, N. Sterescu, T. Nicolaescu, S. Schiau (marele radiolog bucureștean), M. Uluitu, A. Bordeianu, E. Bitman, S. Simionescu, P. Stoiculescu, L. Stoenescu, Gh. Bubuianu, N. Baltă, N. Drăgulescu, N. Gheorghe, M. Cârstea, C. Vlădescu, V. Filcescu, V. Jinga, M. Carapanca, Gh. Petec, R. Stoenescu, E. Udrescu, N. Stoicescu, C. Bonciocat etc. Menționați într-o ordine aleatorie, cercetătorii din IFNP sunt autori a mii de lucrări științifice comunicate sau publicate în reviste din țară și străinătate. Fac parte din comitetele de redacție ale revistelor medicale, participă cu lucrări științifice, la congrese, organizează Conferințele anuale de Fiziologie și Congresele de Fiziologie, organizează ședințele periodice de comunicări și referate, veritabile evenimente științifice, la care participă și persoane interesante din alte unități. Sunt invitați să participe la Congrese Internaționale nu numai să prezinte lucrări, ci și să conducă secții ale Congresului, sau au primit și onorat invitații din partea National Academy of Sciences – USA (profesorii Al. Ciplea, N. Baltă). Prin participarea lor la numeroasele manifestări au făcut cunoscute realizările școlii românești de medicină. Numeroase dintre rezultatele remarcabile își păstrează și în prezent valabilitatea și reprezintă surse de informații și idei de la care au pornit ipoteze noi de cercetare.

În IFNP s-a acumulat un vast material de observații clinice și experimentale pe baza cărora

s-au adus explicații la interpretarea modernă a mecanismelor unor boli cardiovasculare, digestive, alergice, în fiziologia aerospațială. Prin rezultatele cercetărilor s-au deschis noi câmpuri de cercetare, de elaborare de noi tehnici de investigare a fenomenelor normale și patologice. În tematica de cercetare se regăsesc multe dintre preocupările existente anterior. Sunt abordate domenii de fiziologie, clinică, fiziopatologie, farmacodinamică efectuate cu metode îmbunătățite, unele originale: imunoelectroforeză diselectroforeză, histoimuno-fluorescență, culturi de celule, radioizotopi. O preocupare de aplicare a izotopilor radioactivi în medicină o găsim la Danielopolu în 1954. În Institut se înființează un laborator modern de radiobiologie condus competent de Dr. N. Gheorghe unde se pot efectua investigații în scop diagnostic și/sau de cercetare. Se fac studii și cercetări ale unor procese biologice din organismul uman și animal, de explorare a stării morfofuncționale a tractului digestiv, a ficatului și rinichilor, a sistemului hematoformator. O parte din experiența acumulată în domeniul investigațiilor radioizotopice ale ficatului, al corelațiilor clinice anatomo-patologice și scintigrafice (hepato-splenscintigrama) este prezentată în monografia „Explorări morfofuncționale în hepatopatiile cronice” (N. Baltă, N. Gheorghe, N. Drăgulescu și colab.).

Directorul IFNP, Prof. Dr. Petru Groza a contribuit la menținerea unui mediu favorabil pentru desfășurarea, dezvoltarea fiziologiei, a fiziopatologiei clinice și experimentale, de valorificare a rezultatelor cercetărilor efectuate în Institut, și a integrării cercetării cu asistență medicală și învățământul. Are responsabilitatea directă a tematicii orientate în studiul mecanismelor care stau la baza fenomenelor de fiziologie gastro-intestinală și patologie digestivă. Preocupări pentru studiul motricității gastrice, esofagiene și intestinale le găsim și la D. Danielopolu, care elaborează metoda *viscerografică* și o aplică în gastroenterologie – între 1935-1950. În 1927 a demonstrat efectul insulinei asupra secreției gastrice. A fost primul care a descris efectul gastro-secretor al insulinei, modificările motricității gastrice determinate prin stimularea condiționată pe cale reflexă. Prof. Petru Groza, preluând problema mecanismelor de reglare a funcțiilor digestive, aprofundează domeniul de fiziologie digestivă. Prin rezultatele cercetărilor, aduce contribuții la cunoașterea mecanismelor secreției gastrice și motricitatea tractului gastro-intestinal, controlul hormonal al funcțiilor gastrosecretorii, în același timp, țesutul endocrin din tractul digestiv (APUD) secretor.

Un alt domeniu unde aduce contribuții, este în legătură cu reacțiile vasomotorii în cadrul sindromului general de adaptare la stres. Se cercetează reactivitatea sistemului cardiovascular, de un colectiv condus de Prof. Dr. V. Filcescu, care studiază comportarea aparatului cardiovascular în timpul expunerii la altitudine simulată. În studii experimentale, se cercetează influența stresului luminos asupra metabolismului și a aparatului cardiovascular (N. Balta).

S-au efectuat cercetări în colaborare internațională prin participarea activă a colectivului tematic la experimentul *Intercosmos*, cu agenția de energie atomică de la Viena și cu departamentul de neurofiziologie Götteborg. Alți cercetători au efectuat investigații sistematice ale transmiterii influxului nervos prin fibrele motorii și senzitive în cursul evoluției hepatopatiilor cronice. S-a demonstrat existența unei corelații între severitatea tabloului clinic, biochimic, histopatologic și reducerea vitezei de conducere în fibrele motorii și în special senzitive la bolnavii cu hepatopatii cronice. Rezultatele cercetării originale, inedite, au fost solicitate de numeroși cercetători din străinătate, Austria, RFG, SUA, Argentina etc., și citate în tratatul *Lehrbuch der Neurologie* – 1980.

Pentru a ilustra dimensiunea și preocupările din domeniul de cercetare în IFNP „D. Danielopolu” sub directoratul Prof. Dr. P. Groza merită a se vedea programul de activitate științifică exprimat prin planul de cercetare pe anul 1977/1978 – alcătuit din 19 teme de cercetare care abordează domenii ce vizează: mecanisme intime de reglare a unor funcții vegetative sub acțiunea excesivă a factorilor de mediu ambiant natural; acțiunea tensiunii intraoculare asupra acomodării hipermetropice în hipobarismul experimental și la aviatori (M. Carapancea), simularea hormonală a unui stres exercitat asupra produsului de concepție în perioada neonatală și la animalul adult (N. Sterescu); cercetări experimentale în iradierea acută și prelungită (C. Vlădescu), dereglările neuroendocrine sexuale la femei în diferite condiții de muncă; capacitatea de efort fizic a copiilor și tineretului la diferite solicitări; detectarea precoce a unor erori metabolice; acțiunea centrală a hormonului hipotalamic de eliberare a tirotrifinei (TRH) în perioada neonatală; noi posibilități de diagnostic al afecțiunilor vasculare degenerative; cercetări asupra tulburărilor de conducere intra-ventriculare; studiul experimental și clinic al cauzelor macrovoltajului QRS (V. Ionescu); sisteme enzimice (proteaze) din nevroglii și celule cardiace pulsatile în culturi de celule (V. Jinga),

patogenia ulcerului gastroduodenal; noi posibilități de diagnostic al hepatitelor cronice prin explorarea funcției tiroidiene și vasopresinei; interrelații hepatoovariene și implicații în hepatita cronică; procesul de cronicizare a hepatitei; fiziopatologia cronicizării hepatitei; mecanisme imuno-alergice în patogenia reacțiilor adverse produse de medicamente (M. Cârstea); acțiuni farmacodinamice nespecifice ale unor compuși piperazinici (S. Simionescu). Unele teme se realizează în cursul și prin actul de asistență medicală din clinică și ambulator.

Centrul de Alergologie condus de Prof. Dr. Seropian, care în anii 1977-1979 a fost inclus în structura IFNP, are înscrise în planul de cercetare probleme de psihosomatică (Dr. B. Iamandescu), imuno-stimulare periodică, șocul anafilactic: cauze, mecanisme și implicații în patologia alergică (V. Filip).

Au fost publicate următoarele cărți: N. Baltă și S. Căpâlnă, *Dinamica proceselor metabolice în ateroscleroză*, Ed. Academiei, 1977; Val. Ionescu, *Factorii de eroare în diagnosticul și tratamentul bolilor de inimă*, Ed. Academiei, 1980; P. Groza, *Fiziologia tractului digestiv*, Ed. Academiei, 1986; N. Baltă și V. Filcescu, *Diagnostic și tratament în patologia miocardo-coronariană*, Ed. Academiei, 1986; N. Baltă, V. Filcescu, D. Dumitrașcu, *Actualități în patologia miocardo-coronariană*, Ed. Academiei, 1991; N. Gheorghe și C. Vlădescu, *Radiațiile ionizante și viața*, Ed. Academiei, 1984. S. Căpâlnă și N. Baltă scriu *Biochimia Clinică*, rămasă în manuscris.

Integrarea cercetării medicale cu învățământul și asistența medicală s-a concretizat și prin faptul că unele cadre din învățământ de la Catedra de Fiziologie a IMF București au lucrat în IFNP, iar opt cercetători din IFNP au prestat activitate didactică la catedra de fiziologie și la cea de fiziopatologie.

Institutul de Fiziologie Normală și Patologică își păstrează în general aceeași structură funcțională, având în componența sa laboratoare de cercetare, secția clinică, biobaza. Numeroase teme de cercetare se desfășoară în continuare. Noutatea survine din partea Ministerului Sănătății, care decide unificarea IFNP cu Institutul Oncologic București și Maternitatea Filantropia. După un timp, IOB se desprinde de Maternitatea Filantropia și asimilează și IFNP. Directorul IOB, Prof. Al. Trestioreanu, devine ordonatorul de credite. Prof. Dr. P. Groza rămâne directorul IFNP, revenindu-i numai problemele ce priveau programele de cercetare coordonate de Academia de Științe

Medicale. Acest gen de relație funcțională cu IOB și ASM se menține până în anul 1991.

Din 1991, directorul IFNP „D. Danielopolu” este numit Doctor Docent Marcel Uluitu, vechi colaborator al academicianului Gr. Benetato, IFNP are în componență laboratoare de cercetare, o secție clinică medicală și biobază. Activitatea de cercetare se desfășoară în condiții bune. Consiliul științific își exercită rolul de coordonare a tematicii de cercetare, care abordează domenii asemănătoare celor din perioadele anterioare.

Treptat, întreaga organizare a activității din Institut devine deficitară. Viața științifică este aproape inexistentă; nu se mai țin ședințele anuale de comunicări științifice, nici cele periodice. Nu mai funcționează Consiliul Științific al Institutului, pe care directorul l-a desființat în mod abuziv. Gravă este și situația din domeniul selecției cadrelor de cercetare, nefiind nici din acest punct de vedere create premisele redresării Institutului. În anul 1994, clădirea Institutului de Fiziologie Normală și Patologică este propusă pentru consolidare. În urma unei licitații, firma de construcții Atheneum, câștigă licitația pentru că va efectua lucrările în 3 ani cu un cost de cca. 3 miliarde de lei. Dar nu a fost să fie așa, deoarece durata consolidării clădirii depășește 8 ani și cheltuielile depășesc 63 de miliarde de lei. Durata consolidării clădirii, cu mult peste 3 ani, atrage atenția Curții de Conturi a României care, în urma controlului efectuat de 2-3 revizori timp de câteva luni, consemnează în raportul nr. 373 întocmit pe 19 martie 2001, că **Institutul verificat a fost păgubit și a prejudiciat bugetul de stat și fondul asigurărilor sociale de sănătate cu suma de peste 9 miliarde de lei.** Faptul că IFNP treaversează o perioadă nefastă, dăunătoare în planul realizărilor științifice medicale, m-a determinat să-i adresez o scrisoare deschisă directorului Prof. Dr. Docent Marcel Uluitu, prezentată aici în rezumat.

„A fi sincer nu este totdeauna ușor, a fi direct în a exprima unele constatări din activitate reprezintă un act de curaj, ce dovedește distincție și sinceritate. În relațiile interumane, atitudinea deschisă generează acea stare de mulțumire sufletească ce îți conferă și imprimă trăsăturile de comportare și în activitatea profesională. Succintele considerații îngăduie o mai corectă și completă caracterizare a oamenilor care nu sunt asemănători, ci mai degrabă feluriți. Unii scriu anonime, eu redau faptele așa cum le cunosc și îmi asum responsabilitatea indiferent de riscul implicat. Personal nu am scris nici o anonimă în viața mea, ce am avut de spus am relatat deschis, pe față, fapt

ce mi-a atras și unele neplăceri. Evenimentele survenite în relațiile noastre îmi prilejuiesc și o retrospectivă a istoriei lor. Ne-am întâlnit acum aproape jumătate de secol, timp în care cred că ne-am cunoscut bine. Între noi s-a stabilit acel gen de relație colegială, considerându-mă un prieten de necontestat.

În funcția de director la I.F.N.P. ai profitat în cel mai înalt grad de tot ce se putea în planul dorințelor personale și familiale. Odată ce le-ai obținut, este cazul să te retragi, îți cere insistent cel mai vechi salariat încă în funcție. Înlăturarea ți-ar fi benefică, deoarece îți va da posibilitatea să te ocupi de cercetările cu rezultate de răsunet, așa după cum reiese din presa nemedicală. Dacă mențineai în funcție Consiliul Științific, ai fi avut prilejul să le expui și colectivului de cercetători. Poate o vei face când nu o să mai exerciți actuala funcție. Atunci vei avea însă și un mic dezavantaj, nu o să mai ai Institutul în folosință personală. Înlocuirea ta reprezintă șansa Institutului de a se salva. Doresc să mai știi că apelul „Salvați Institutul” l-am adresat și unor organisme ce coordonează și care s-ar putea implica pentru îndeplinirea acestui deziderat.“

Managementul defectuos mai este ilustrat și de actele abuzive, lipsa de comunicare în cadrul Consiliului de administrație care de altfel se reunea sporadic. Erau evenimente petrecute în Institut despre care luam la cunoștință din presă. Directorul este depășit în privința soluționării cerințelor minime pentru menținerea unui mediu propice activității de cercetare.

La incompetență mai este de adăugat și preocuparea sa de privatizare a Institutului (considerat de academicianul I. Haulica un act criminal). Se solicită CNAS ca secția clinică să fie încadrată în categoria unităților spitalicești unde pentru ziua de spitalizare pentru bolnav plata este mai redusă față de suma anterioară primită de Institut. Salariații sunt foarte nemulțumiți, nu li s-au mai plătit gărziile și sporurile legale convenite pentru turele de noapte și orele suplimentare, Institutul nu a virat către stat impozitele și asigurările de sănătate. Institutul este admonestat de ASM prin secretarul său general în privința realizării temelor de cercetare din 2000-2001 înscrise în programul ASM. Direcția Resurse Umane care a anchetat condițiile din Institut a prezentat concluziile în cadrul ședinței Consiliului de Administrație al IFNP în data de 13 aprilie 2001. Constatările de gravitate extremă impuneau destituirea directorului, Prof. Dr. Doc. Marcel Uluitu. Ministrul sănătății, Dr. Daniela Bartoș menține la conducere directorul până la desființarea

Institutului. Ilegalitățile, neregulile și abuzurile comise, cunoscute și tolerate de diriguitori, și desființarea IFNP, ridică semne de întrebare cu privire la etica profesională și moralitatea celor care au generat comiterea actului samavolnic.

„Angajații de la secția medicală a IFNP nu și-au mai primit salariile din luna iunie. Unitatea nu are decât 60 de paturi, iar activitatea nu este eficientă. Colegiul Ministerului a decis ca în secție să fie internați pacienții care au nevoie de recuperare ortopedică și neurologică. Activitatea de cercetare a Institutului va continua, dar întreaga unitate va funcționa ca secție a Institutului de Balneologie.“ Era declarația făcută de Dr. Daniela Bartoș, ministrul sănătății, din care mai rezultă că secția clinică din structura IFNP *își schimbă profilul*, iar laboratoarele de cercetare *își continuă activitatea* ca o secție exterioară a INRMFB. **Laboratoarele de cercetare se organizează și devin secții exterioare în structura INRMFB**, păstrându-și sediul în clădirea IFNP. În Hotărârea de Guvern nr. 1014 se precizează că atât secția medicală, cât și laboratoarele de cercetare *își păstrează sediul în Bdul Ion Mihalache nr. 11A, sector 1, adică în clădirea IFNP „D. Danielopolu.“*

Pentru schimbarea profilului clinicii medicale din IFNP, în clinică de recuperare, cu transferul personalului medical al clinicii de recuperare din Spitalul Municipal București **nu trebuia să fie desființat IFNP „D. Danielopolu“**. Respectiva clinică *își putea desfășura activitatea în coabitare cu IFNP, fără ca acesta să fie desființat*. Decizia desființării Institutului surprinde cu atât mai mult cu cât Dr. Daniela Bartoș declara în ziarul *Adevărul* că IFNP „D. Danielopolu“ din Capitală va deveni Secție a Institutului de Balneologie. Cine va scrie despre istoria acestui important for științific medical va menționa în mod sigur data înființării și a desființării, nu spun a dispariției, fiindcă mai

credem cu tărie în reînființarea și revitalizarea Institutului. În speranța că se vor găsi acele forțe salvatoare, s-au făcut demersuri la congresele AMR (din 23-24 noiembrie 2007 și respectiv 18-19 aprilie 2008). S-a solicitat sprijinul AMR, prin președintele Prof. Dr. Constantin Ionescu-Târgoviște, membru corespondent al Academiei Române, pentru oficializarea denumirii secției de cercetare rezultată din desființarea IFNP, care să poarte numele Daniel Danielopolu și să fie inclusă în structura **Institutului „N. Paulescu“**. Un apel a mai fost adresat și ministrului sănătății publice fără a se înregistra nici un răspuns.

De ce am pornit să dezvolt subiectul anunțat în titlu? Din mai multe considerente: sentimentul de înaltă stimă și respect pentru înaintași, dorința de a situa IFNP „D. Danielopolu“ la locul de cinstire pe deplin meritat, pe care l-a avut de-a lungul timpului, este un prilej de recunoștință pentru acest Institut și față de cei care au contribuit la formarea mea de *clinician experimentator*, fapt ce mi-a permis să obțin rezultate în cercetarea clinică și experimentală, de a sensibiliza lumea științifică medicală și de a acționa pentru reînființarea IFNP, cu numele renumitului savant. Îmi exprim convingerea că există corifei ai medicinei noastre contemporane capabili să salveze de la dispariție singurul institut de fiziologie din România.

Reînființarea ar fi un act reparatoriu, de cinstire a memoriei unui savant de dimensiuni inegalabile, s-ar înscrie în tradiția păstrării memoriei unui român în rândul marilor personalități ale lumii medicale internaționale și datoria de a menține reputația acestui savant pentru posteritate. Totodată, s-ar reveni la cadrul organizatoric pentru desfășurarea cercetărilor fundamentale de fiziologie normală și patologică într-un institut cu tradiție veche în viața științifică medicală românească.